

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi
Dergisi

The Journal of International Social
Studies Education

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed
Journal)

<https://dergipark.org.tr/en/pub/tissejournal> ISSN: 2757-5748

<http://www.sosbilder.org>

Examination of the 2024 Social Studies Curriculum in the Context of 2030 UN Sustainable Development Goals*

 Betül Yıldız, PhD Student, Corresponding Author
Anadolu University, Türkiye
btlyldz031@gmail.com
Orcid ID: 0000-0001-6651-9129

 Sercan Bursa, Asst. Prof.
Anadolu University, Türkiye
sercanbursa@anadolu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0001-6976-3581

Article Type: Research Article

Received Date: 07.10.2025

Accepted Date: 02.12. 2025

Published Date: 31.12.2025

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software

Citation: Yıldız, B. & Bursa, S. (2024). Examination of the 2024 Social Studies Curriculum in the Context of 2030 UN Sustainable Development Goals. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi (The Journal of International Social Studies Education)*, 7(1), 55-77.

*This study was presented as an oral presentation at the “13th International Symposium on Social Studies Education (USBES)” held at Tokat Gaziosmanpaşa University on May 15-17, 2025.

Abstract

Social studies education, due to its interdisciplinary nature, is an effective course for delivering sustainable development education. This study examines how the specific objectives and learning outcomes in the 2024 Social Studies Curriculum (SSC) (grades 4, 5, 6, and 7) align with the United Nations (UN) 2030 Sustainable Development Goals (SDGs). A qualitative research approach was employed, utilizing document analysis. Data were collected from the 2024 SSC and the UN 2030 SDGs booklet and analyzed using descriptive analysis techniques. The findings show that the special aims of the curriculum insufficiently reflect the goals of “No Poverty,” “Zero Hunger,” and “Good Health and Well-Being.” In contrast, the goal of “Peace, Justice and Strong Institutions” is strongly aligned with both the special aims and the learning outcomes across all grade levels. The analysis also indicates that the learning outcomes in Grades 4, 5, and 6 do not adequately address “No Poverty,” while those in Grades 5, 6, and 7 insufficiently reflect “Good Health and Well-Being.” Moreover, “Decent Work and Economic Growth” is only partially represented in the learning outcomes of Grades 4 and 5, and “Climate Action” is insufficiently reflected in Grades 6 and 7. These gaps may limit the curriculum’s capacity to foster sustainability literacy and global citizenship skills from early ages, thereby weakening its potential to convey sustainability awareness through a holistic approach. Based on the results, recommendations for curriculum planners and researchers are presented.

Keywords: Social studies course, sustainable development, 2024 Social Studies Curriculum.

Extended Summary

Introduction

Education for Sustainable Development (ESD) plays a crucial role in equipping future generations with the necessary knowledge, skills, attitudes, and values to address global challenges such as poverty, inequality, climate change, and peacebuilding. Social studies, by its interdisciplinary and integrative nature, stands as a prominent subject through which the principles and goals of sustainable development can be conveyed effectively at the primary education level.

The 2024 Social Studies Curriculum (SSC) in Turkey, developed within the framework of the “Century of Türkiye Education Model,” integrates themes that reflect environmental consciousness, democratic participation, economic awareness, and social justice. Given this comprehensive scope, it becomes imperative to evaluate how this curriculum aligns with the United Nations 2030 Sustainable Development Goals (SDGs) a global agenda composed of 17 interlinked goals adopted by all UN member states to achieve a better and more sustainable future for all.

This study aims to examine the alignment between the specific objectives and learning outcomes in the 2024 SSC (grades 4–7) and the UN 2030 SDGs. The central research question driving this study is: To what extent are the 2030 UN SDGs reflected in the specific objectives and learning outcomes outlined in the 2024 Social Studies Curriculum? The rationale for this investigation stems from the potential role of social studies education in fostering sustainable societies through enhanced critical thinking, civic engagement, and socio-environmental awareness. While existing literature emphasizes the importance of embedding sustainability themes in curricula, there remains a need for an up-to-date and comprehensive analysis of how newly revised programs such as the 2024 SSC engage with these global development goals.

Methods

This research employs a qualitative design and uses document analysis as its primary method. Document analysis, as a method of qualitative inquiry, allows for the systematic examination of textual data to derive meaning, gain understanding, and develop empirical knowledge. The study focuses on two main documents:

1. The 2024 Social Studies Curriculum published by the Turkish Ministry of National Education.
2. The official UN 2030 Sustainable Development Goals booklet.

The collected data were analyzed using descriptive analysis, following a four-step process: establishing a framework for analysis, processing the data, identifying findings, and interpreting results. This approach enabled the researchers to assess how each SDG is represented (or underrepresented) across the curriculum's grade levels, specific goals, and learning outcomes. To ensure the credibility and reliability of the findings, expert opinions were sought from field specialists. Internal and external checks were implemented to verify the consistency and validity of interpretations.

Results

The analysis revealed that the integration of the United Nations 2030 Sustainable Development Goals (SDGs) within the 2024 Social Studies Curriculum (SSC) is partial and uneven. Some goals are well aligned with both specific objectives and learning outcomes, while others are either superficially mentioned or entirely overlooked. The goal "No Poverty" (SDG 1) is partially represented in curriculum objectives related to social solidarity, environmental awareness, and resilience to natural disasters. However, these connections are limited and do not offer a comprehensive or structured approach to understanding the root causes and societal impact of poverty, especially in grades 4 through 6. This suggests a need for deeper curricular engagement with poverty-related themes.

"Zero Hunger" (SDG 2) receives minimal attention in the SSC. Only the 7th-grade outcomes show indirect relevance through discussions on economic cycles and production-consumption patterns. There is little to no explicit reference to food security, nutrition, or sustainable agriculture in the earlier grades, indicating a significant gap in addressing this fundamental development goal. The analysis of "Good Health and Well-Being" (SDG 3) showed inconsistent integration across grade levels. While environmental health and responsible technology use are briefly touched upon, learning outcomes in grades 5 to 7 do not sufficiently address health-related topics. Only the 4th-grade outcomes include clear references to healthy living environments, highlighting a missed opportunity to build progressively on health themes.

"Quality Education" (SDG 4) is one of the more consistently represented goals in the SSC. It aligns well with curriculum objectives aimed at fostering active citizenship, critical thinking, and participatory learning. However, some deficiencies are observed in the 4th-grade outcomes, which lack sufficient emphasis on inclusivity and equitable access to education. Regarding "Gender Equality" (SDG 5), the curriculum falls short. Although there is one specific objective promoting awareness of social roles and civic engagement, gender-focused content is largely absent in the

learning outcomes across all grade levels. This limited attention undermines efforts to promote gender equity from an early age.

“Clean Water and Sanitation” (SDG 6) is moderately addressed through environmental themes, particularly in grades 4 to 6. Students are encouraged to examine the relationship between human and natural environments and are introduced to the concept of resource conservation. However, the 7th-grade outcomes show weak alignment, with no direct references to water access, sanitation, or hygiene practices. The curriculum reflects “Affordable and Clean Energy” (SDG 7) through objectives on resource efficiency and sustainable energy use. In grades 4–6, students engage with topics such as energy consumption and the environmental impact of technology. Nevertheless, these discussions are not sustained in the 7th grade, where energy-related themes are not explicitly explored.

“Decent Work and Economic Growth” (SDG 8) is represented to some extent through outcomes that address economic literacy, responsible citizenship, and societal development. Learning outcomes in grades 5 through 7 provide students with insights into economic systems and employment. However, 4th-grade outcomes show a weaker correlation, indicating the need for a more structured development of economic concepts across all levels. The goal of “Industry, Innovation, and Infrastructure” (SDG 9) finds resonance in the SSC, particularly through references to technological awareness and sustainable industrial development. While upper-grade outcomes (grades 5–7) explore issues such as infrastructure and innovation, grade 4 lacks sufficient content aligned with this SDG.

“Reduced Inequalities” (SDG 10) appears sporadically in the curriculum. Only one objective is directly related to reducing inequalities, but several learning outcomes (especially in grades 5 and 7) promote values such as human rights, social justice, and inclusion. These indirect references highlight the curriculum’s limited but meaningful engagement with the theme of inequality. The goal “Sustainable Cities and Communities” (SDG 11) is strongly integrated into the curriculum. Emphasis is placed on disaster preparedness, cultural preservation, community cohesion, and environmental responsibility. These elements are consistently embedded across multiple grade levels, making this one of the most successfully represented SDGs in the SSC.

“Responsible Consumption and Production” (SDG 12) is another area of strength in the curriculum. Learning outcomes across all grades promote resource efficiency, recycling, and environmental stewardship. Students are encouraged to analyze production and consumption processes, supporting a holistic understanding of sustainability in economic and ecological terms. Although “Climate Action” (SDG 13) is mentioned in the context of disaster risk and environmental awareness, its presence is limited. Grades 6 and 7 show a noticeable lack of alignment with climate change themes, such as global warming, adaptation, and mitigation. Early grades touch on disaster resilience but do not explicitly connect these discussions to broader climate action frameworks.

“Life Below Water” (SDG 14) is addressed indirectly. While learning outcomes related to the human-nature relationship encourage environmental sensitivity, they do not focus specifically on marine ecosystems or aquatic biodiversity. Grades 4–6 offer some relevant content, but 7th-grade outcomes are disconnected from this SDG. “Life on Land” (SDG 15) receives moderate attention. Environmental protection, biodiversity, and natural resource conservation are emphasized particularly in grades 4 and 5. However, coverage diminishes in later grades, with the 7th-grade outcomes offering minimal alignment.

“Peace, Justice, and Strong Institutions” (SDG 16) shows the highest level of alignment. The SSC strongly supports civic responsibility, rule of law, human rights, and institutional trust. These themes are integrated throughout the curriculum’s objectives and outcomes across all four grade levels, making this SDG a cornerstone of the 2024 curriculum. Finally, “Partnerships for the Goals” (SDG 17) is moderately represented. While not directly addressed, objectives focusing on science, technology, and digital cooperation offer indirect support for partnership-related competencies. Grades 5 through 7 include learning outcomes that align with collaborative and future-oriented skills development.

Discussion and Conclusion

The 2024 Social Studies Curriculum presents a promising but incomplete framework for embedding the Sustainable Development Goals in Turkish primary education. Its strength lies in its alignment with goals such as SDG 16 (Peace, Justice, and Strong Institutions) and SDG 11 (Sustainable Cities and Communities), which are clearly reflected in both the general aims and grade-specific outcomes. However, there are notable deficiencies in the representation of critical global challenges such as poverty eradication, hunger, gender equality, and climate change. These themes either lack explicit integration or are inadequately addressed in the context of interdisciplinary learning.

The findings align with earlier research highlighting similar trends in the 2018 curriculum version yet show incremental progress in aligning with sustainability values. Comparisons with related studies (e.g., Tosun & Gökçe, 2024; Yalçın, 2022) confirm that SDGs such as “No Poverty” and “Zero Hunger” remain underrepresented despite being core priorities of the 2030 Agenda.

Recommendations

In this section, a number of recommendations are outlined based on the results of the research:

1. Curriculum developers should increase the presence of sustainability-focused goals, particularly SDGs 1, 2, 3, 5, and 13, across all grade levels and thematic strands.
2. Teacher training programs should include modules on ESD to ensure that instructors are prepared to translate curriculum aims into meaningful classroom experiences.
3. Future research should examine the implementation phase, including textbook content, pedagogical strategies, and student outcomes, to assess the practical impact of SDG integration.

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi
Dergisi

The Journal of International Social
Studies Education

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed
Journal)

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tissejournal> ISSN: 2757-5748

<http://www.sosbilder.org>

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın 2030 BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Bağlamında İncelenmesi*

Özet

Sosyal bilgiler eğitimi, yapısı bakımından sürdürülebilir kalkınma eğitiminin verilebileceği etkin derslerden bir tanesidir. Bu araştırmanın amacı, BM 2030 SKA kapsamında 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (SBDÖP) (4, 5, 6 ve 7) yer alan; özel amaçlar ve öğrenme çıktılarının söz konusu amaçları yansıtma durumlarını incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi işe koşulmuştur. Araştırmada veriler doküman incelemesi kapsamında 2024 SBDÖP ve BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kitapçığı kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizi betimsel analize tabi tutularak çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda 2024 SBDÖP'de yer alan özel amaç maddelerinin “Yoksulluğa Son”, “Açlığa Son” ve “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam” amaçlarını yeterince yansıtmadığı ancak “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” amacının SBDÖP'nin özel amaçlarıyla ve tüm sınıf düzeylerindeki öğrenme çıktılarıyla büyük ölçüde örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan 4, 5 ve 6. sınıf düzeylerinde öğrenme çıktılarının “Yoksulluğa Son” amacını ve 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde öğrenme çıktılarının ise “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam” amacını yeterli düzeyde yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” amacının 4 ve 5. sınıf düzeylerindeki öğrenme çıktılarını sınırlı bir şekilde yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca “İklim Eylemi” amacının 6 ve 7. sınıf düzeylerindeki öğrenme çıktısını yeterince yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı amaçlara ilişkin var olan eksiklikler, öğrencilerin sürdürülebilirlik okuryazarlığı ile küresel vatandaşlık becerilerinin erken yaşlarda sistematik gelişimi ile programın sürdürülebilir kalkınma bilincini bütüncül bir yaklaşımla aktarma kapasitesinin zayıflamasına yol açabilir. Araştırmada elde edilen sonuçlar kapsamında eğitim planlamacılarına ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler dersi, sürdürülebilir kalkınma, 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.

Giriş

Doğada var olan kaynakların dengeli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Kaynakların etkin kullanımı ve toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi, bireylerin toplumsal yaşama dair bilgi, beceri ve değerlere sahip olmalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bilgi, beceri ve değerler, bireysel deneyimlerin yanı sıra eğitim programları aracılığıyla da kazandırılmaktadır. Temel eğitim düzeyinde, toplumsal yaşama ilişkin bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere aktarılması ise büyük ölçüde Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Bayram, 2023). Sosyal bilgiler dersi, doğası gereği antropoloji, arkeoloji, coğrafya, ekonomi, hukuk, psikoloji, siyaset, sosyoloji ve tarih gibi sosyal bilim

disiplinlerinden beslenen bir yapıya sahiptir. İlköğretim düzeyindeki öğrencilere sosyal yaşama dair bilgi, beceri ve değerler kazandırmayı amaçlayan bu ders, aynı zamanda onları etkin vatandaşlar olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Er, 2022). Bu doğrultuda, sosyal bilgiler dersi, farklı disiplinlerin birbiriyle ilişkilendirilerek ele alındığı bir yapıya sahiptir ve küresel bir bakış açısı kazandırmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma ile ilgili konulara da vurgu yapmaktadır. (Oğuz Hacat ve Demir, 2019). Öte yandan SBDÖP, doğal çevreye duyarlı, bölgesel ve küresel sorunlara çözüm üretebilen, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip eden, toplumsal sorunlara çözüm üretebilen, ekonomik faaliyetleri bilen bireyler yetiştirmeyi, doğal ve beşerî çevreyi sorgulayarak sürdürülebilir bir yaşam için farkındalık geliştirmeyi amaçlamaktadır. (MEB, 2024). Hart'a (1999) göre sürdürülebilirlik, çevre, toplum ve ekonominin birbiriyle iç içe olmasıyla mümkündür. Bu bağlamda ekonomik kalkınmanın değerlendirilmesinde, çevresel boyutun göz ardı edilmemesi ve kaynakların gelecek kuşakları dikkate alarak dengeli ve verimli bir şekilde kullanılması, sürdürülebilir kalkınmanın temel amaçlarından biri olarak görülmektedir (Harris, 2000). Sürdürülebilir kalkınma kavramı, uluslararası düzeyde ilk kez 1987 yılında Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayımlanan Brundtland Raporu'nda ele alınmış ve küresel gündemde yerini almıştır (Redclift, 2005). Sürdürülebilir kalkınma, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlardan oluşmaktadır. Bu boyutlar, birbiriyle bağlantılı bir perspektiften ele alındığında, her birinin diğerini tamamlayan ve kapsayan unsurlar olduğu anlaşılmaktadır (Pawlowski, 2008). Öte yandan, 1992 yılında Rio de Janeiro'da düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu birçok Avrupa ülkesi, sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda hazırlanan "Gündem 21" raporunu imzalamıştır. Bu raporun 36. maddesinde, "Temel eğitimin geliştirilmesi, yeniden değerlendirilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması ve eğitimin teşvik edilmesi" ifadeleriyle eğitim yoluyla sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır (UNESCO, 2012). Ayrıca, 2015 yılında Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde belirlenen 17 temel amaç ve 169 amacı içeren 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ni kabul etmiş ve bu amaçları 2030 yılına kadar hayata geçirme kararı almıştır. (Bayram, 2023). Bahsi geçen temel amaçlar Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. 2030 Sürdürülebilir kalkınma amaçları

Sürdürülebilir kalkınmanın anlaşılması ve uygulanması, sürdürülebilir kalkınmanın farklı boyutlarını ele alan eğitim programları aracılığıyla mümkün kılınabilir. Sosyal bilgiler dersi, sürdürülebilir kalkınmanın toplumsal yaşam üzerindeki doğrudan etkisi nedeniyle, bu alandaki eğitimin temel eğitim düzeyinde verildiği ana derslerden biridir. Bu ders, mevcut kaynakların adil ve sürdürülebilir bir şekilde kullanımına yönelik bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasını amaçlamaktadır (Houser, 2014; Kaya & Tomal, 2011; Yalçın, 2022). Dolayısıyla sosyal bilgiler eğitimine yön veren materyallerin de dünyada etki yaratan bu gelişme göz önünde bulundurularak hazırlanmış olması beklenmektedir. 2024 SBÖDP'nin temel dayanaklarından biri olarak bütüncül gelişim, değer temelli yaklaşım, sistem düşüncesi, çevresel duyarlılık ve kapsayıcı vatandaşlık gibi ilkelere vurgu yapılmaktadır. Bu yönüyle program, sürdürülebilir kalkınma anlayışının merkezinde yer alan çevresel, toplumsal ve ekonomik bütünlük ilkeleriyle doğrudan ilişkilidir. SKA'nın öngördüğü küresel vatandaşlık, eleştirel düşünme, sorumluluk bilinci ve toplumsal katılım gibi beceriler, programın felsefesinde açıkça karşılık bulan bileşenlerdir. Dolayısıyla 2024 programının SKA ile uyumunun incelenmesi, yalnızca programın yenilenmiş olmasından değil, programın kendi kuramsal temellerinin sürdürülebilir kalkınma paradigmasıyla yapısal olarak örtüşmesinden kaynaklanan bir gerekliliktir.

Alan yazını incelendiğinde Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında sürdürülebilir kalkınmayı irdeleyen önemli sayıda bilimsel çalışma (Acar, 2021; Aktaş, 2019; Aydoğan, 2010; Azrak, 2022; Bayram & Çengelci Köse, 2023; Çobanoğlu & Türer, 2015; Dinç & Acun, 2017; Ersoy & Kaya, 2004; İşler, 2023; Kaya & Tomal, 2011; Oğuz Hacet & Demir, 2019; Öztürk & Zayimoğlu, 2016; Soysal ve Akbulut, 2024; Tanrıverdi, 2009; Tosun & Gökçe, 2024; Turan & Koç, 2021; Yalçın, 2022; Yılmaz, 2019) yer almıştır. Alan yazınında, Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretim programlarının çoğu çalışmada SKA açısından sınırlı ancak potansiyel barındıran bir yapıda olduğu vurgulanmaktadır. 2005 ve 2018 programlarını inceleyen çalışmalar (Kaya & Tomal, 2011; Oğuz Hacet & Demir, 2019; Yalçın, 2022) genel olarak çevresel boyutun görece daha görünür olduğunu, ancak toplumsal cinsiyet eşitliği, yoksulluk, açlık ve ekonomik sürdürülebilirlik gibi sosyal ve ekonomik boyutların zayıf temsil edildiğini belirtmektedir. Bu araştırmalar, programların SKA ile ilişkisinin çoğunlukla dolaylı olduğu ve özellikle öğrenme çıktılarında sistematik bir bütünlüğün eksik kaldığı yönünde ortak bir eğilim ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, 2024 programının SKA açısından nasıl bir gelişme, değişim veya süreklilik sunduğunun incelenmesi, hem literatürdeki bu eğilimi değerlendirmek hem de yeni programın önceki programlara kıyasla nereye konumlandığını belirlemek açısından önem taşımaktadır.

2024 programına ilişkin mevcut çalışmaların büyük bir bölümü programı daha çok genel düzeyde incelemekte olup, çoğunlukla çevresel boyut, değerler eğitimi veya ders kitabı içerikleri üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir kısmı, öğretim programını doğrudan özel amaç ve öğrenme çıktısı düzeyinde sistematik bir karşılaştırma çerçevesiyle SKA'nın tüm amaçları üzerinden değerlendirmemektedir. Bu araştırma ise 2024 SBDÖP'de yer alan her bir özel amacı ve tüm öğrenme çıktılarının 17 SKA ile eşleştirilerek analiz edildiği, kapsamlı ve betimsel bir inceleme sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, 2024 programının SKA'yı hangi boyutlarda güçlü, hangi boyutlarda sınırlı biçimde yansıttığına ilişkin bütüncül bir analiz sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı 2024 SBDÖP'de yer alan özel amaçlar ve öğrenme çıktılarının, 2030 BM SKA bağlamında incelenmesidir. Öğretim programının yakın zamanda yenilenmiş olması ve SKA ile ilişkili boyutlarının anlaşılmasına katkı sağlaması açısından, bu çalışmanın önemli bir bakış açısı sunacağı ve alan yazınına katkı

sunacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, SKA kapsamında 2024 SBDÖP’de yer alan 4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerindeki özel amaçların ve öğrenme çıktılarının söz konusu SKA amaçlarını yansıtmaya durumunu incelemektir. Temel eğitim düzeyinde verilen Sosyal bilgiler dersine ait 2024 SBDÖP’deki özel amaçlar ve öğrenme çıktıları, SKA bağlamında ele alınmıştır. Analiz sürecinde, sürdürülebilir kalkınma ile ilişkilendirilen özel amaçlar ve öğrenme çıktılarından, BM tarafından belirlenen 17 temel sürdürülebilir kalkınma amacı ile örtüşme düzeyleri incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı doğrultusunda şu soruya yanıt aranmıştır:

1. BM 2030 SKA, 2024 SBDÖP’de (4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde) yer alan özel amaçlar ve öğrenme çıktılarında nasıl yansıtılmaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, olguları derinlemesine anlamayı amaçlayan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, veri toplama sürecinde gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemlerden yararlanarak, araştırılan konuyu bağlamsal ve bütüncül bir şekilde incelemeyi amaçlayan bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada, 2024 SBDÖP’nin (4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde) özel amaçları ve öğrenme çıktıları, BM 2030 SKA çerçevesinde incelenmiş olup, bu doğrultuda doküman inceleme işe koşulmuştur. Doküman inceleme, araştırma konusu ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin sistematik, kapsamlı ve nesnel bir yaklaşımla incelenmesini içeren bir veri toplama yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Corbin & Strauss, 2008).

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Bu çalışmanın iki temel veri kaynağı bulunmaktadır. Birincisi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde hazırlanan 2024 SBDÖP, ikincisi ise BM 2030 SKA kitapçığıdır. Araştırma verileri betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz süreci dört aşamada gerçekleştirilmiştir: (1) Betimsel analiz için çerçevenin belirlenmesi, (2) verilerin işlenmesi, (3) bulguların tanımlanması ve (4) bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Analiz sürecinin ilk iki basamağında öğrenme çıktılarından SKA ile eşleştirilmesi için iki adımlı bir yol izlenmiştir. İlk olarak, BM 2030 SKA’nın her bir amacı için kavramsal göstergeleri yansıtan anahtar kavramlar (örn. yoksulluk, eşitsizlik, sağlık, enerji, iklim, barış, kurumlar, üretim, tüketim vb.) belirlenmiştir. Bu çerçeve oluşturulurken UNESCO (2015) ve UNDP (2020) açıklamalarında yer alan tanımlardan yararlanılmıştır. İkinci adımda ise, 2024 SBDÖP’de yer alan özel amaç ve öğrenme çıktıları analize tabi tutulmuş; yalnızca anahtar kelime eşleşmesi değil, maddelerin içerik bütünlüğü, davranış düzeyi ve bağlamsal göstergeleri dikkate alınarak SKA amaçlarıyla kavramsal uyumları değerlendirilmiştir. Bu süreçte hem doğrudan kavramsal eşleşmeler hem de içeriksel yakınlık yoluyla kurulan dolaylı ilişkiler ayrı kategorilerde kodlanmıştır. Bu doğrultuda, 2024 SBDÖP’ye ilişkin analizlerden elde edilen bulgular doğrudan aktarılmış ve BM 2030 SKA ile yapısal olarak örtüşen temel yaklaşımlar, özel amaçlar ve öğrenme çıktıları bir araya getirilerek sunulmuştur. Bulguların sunumunda sürdürülebilir kalkınmanın üç temel boyutu olan sosyal, ekonomik ve çevresel boyut göz önünde bulundurulmuştur.

Etik ve İnanırcılık

Nitel araştırmaların yapısı gereği geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla uzman grşune başvurulması önemli görülmektedir (Creswell, 2014). Bu bağlamda, araştırmanın geçerlik, güvenirlik ve inanırcılığını artırmak amacıyla iki alan uzmanına başvurulmuş ve onların geri bildirimleri doğrultusunda i ve dış denetim sağlanmıştır. Bu süreç, araştırmada elde edilen verilerin iç tutarlılığını kontrol etmek için geerleştirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulguların bir kısmı iki uzmanın grşune sunulmuş ve kodlayıcılar arasındaki farklılıklar için tartışma yoluyla uzlaşıya varılmıştır. Nihai kodlama şeması oluşturulmuş ve bulgular bu ereve doğrultusunda raporlanmıştır. Araştırmanın her adımı bilimsel araştırma ve yayın etiği kuralları çerçevesinde yrtlmştir. Araştırmadaki veriler yalnızca doküman inceleme yöntemi kullanılarak toplandığı için etik kurul onayı alınması gerekmektedir.

Bulgular

Bu bölümde, BM 2030 SKA'ya göre 2024 SBDÖP'de yer alan; özel amaçlar ve öğrenme çıktılarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu kapsamda 17 tane SKA'nın 2024 SBDÖP'de yer bulma durumları incelenmiş ve bütün SKA amaçları üç ana başlık altında verilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın boyutları olan sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlar bulgu başlıklarını oluşurmaktadır.

2024 SBDÖP ile BM 2030 Sosyal Boyut Amaçları Arasındaki İlişki

2024 SBDÖP ile BM 2030 amaçlarının sosyal boyut kapsamında değerlendirilenleri ile olan ilişkisi Tablo 1'de sunulmaktadır:

Tablo 1. 2024 SBDÖP ile BM 2030 sosyal boyut amaçları ilişkisi

SKA (Sosyal Boyut)	ğrenme ıktıları
SKA 1 – Yoksulluğa Son	SB.5.1.3. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik zm önerilerini müzakere edebilme SB.7.1.2. Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme
SKA 2 – Açlığa Son	SB.7.5.2. Ekonomik gelişmişlik ile üretim, dağıtım ve tktim döngüsü arasındaki ilişkiyi zmleyebilme
SKA 3 – Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam	<i>Sağlıklı yaşam çevrelerini tanıma</i> (4. sınıf), <i>teknoloji kullanımında bağımluluk-risk farkındalığı</i> (6. sınıf) SB.4.2.2. Yakın çevresinden hareketle doğa ve insan ilişkisini zmleyebilme SB.6.4.3. Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkilerini sorgulayabilme
SKA 4 – Nitelikli Eğitim	SB.5.6.1. Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini tartışabilme SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik zm önerilerini müzakere edebilme SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilme SB.7.1.2. Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme SB.7.6.3. Toplumsal hayatta karşılaşabileceği bir probleme yönelik bilimsel sorgulama yapabilme

Tablo 1'in Devamı

SKA 5 – Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	<p>SB.4.1.2. Bireysel özelliklere saygı duymanın önemine ilişkin çıkarım yapabilmek</p> <p>SB.5.1.1. Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilmek</p> <p>SB.5.4.3. Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilmek</p> <p>SB.6.1.1. Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilmek</p> <p>SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilmek</p> <p>SB 7.1.1. Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilmek</p>
SKA 10 – Eşitsizliklerin Azaltılması	<p>SB.4.1.3. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik fikir üretebilmek</p> <p>SB.4.4.3. Okulda karar alma ve demokratik katılım süreçlerine ilişkin fikir üretebilmek</p> <p>SB.5.1.1. Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilmek</p> <p>SB.5.1.2. Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilmek</p> <p>SB.5.4.3. Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilmek</p> <p>SB.6.1.1. Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilmek</p> <p>SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilmek</p> <p>SB.7.1.2. Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilmek</p>
SKA 11 – Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	<p>SB.4.3.3. Yakın çevresindeki ortak miras öğelerini tanımanın önemini yorumlayabilmek</p> <p>SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilmek</p> <p>SB.5.2.3. Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilmek</p> <p>SB.5.3.1. Yaşadığı ildeki ortak miras öğelerine ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilmek</p> <p>SB.5.3.3. Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarını karşılaştırabilmek</p> <p>SB.5.4.3. Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilmek</p> <p>SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilmek</p> <p>SB.6.6.1. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kültürel etkileşimdeki rolünü yapılandırabilmek</p> <p>SB.7.2.1. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilmek</p>
SKA 16 – Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	<p>SB.4.1.3. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik fikir üretebilmek</p> <p>SB.5.1.2. Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilmek</p> <p>SB.5.1.3. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilmek</p> <p>SB.5.4.1. Demokrasi ve cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilmek</p> <p>SB.5.4.2. Toplum düzenine etkisi bakımından etkin vatandaş olmanın önemine yönelik çıkarımda bulunabilmek</p> <p>SB.5.4.3. Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilmek</p> <p>SB.5.4.4. Bir ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında bilgi toplayabilmek</p> <p>SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilmek</p> <p>SB.7.4.3. Ülkemizdeki demokrasinin gelişimini, demokrasinin temel ilkeleri açısından yorumlayabilmek</p>

Tablo 1'in Devamı

SKA 17 – Amaçlar için Ortaklıklar	SB.5.5.3. Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri özetleyebilme SB.6.4.3. Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkilerini sorgulayabilme SB.7.5.1. Millî kalkınma hamlelerini neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme SB.7.6.1. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplum hayatına etkilerine ilişkin öngöründe bulunabilme
--	---

Tablo 1’de de görüldüğü üzere sosyal boyut kapsamındaki SKA’lar (Yoksulluğa Son, Açlığa Son, Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam, Nitelikli Eğitim, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Eşitsizliklerin Azaltılması, Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar, Barış-Adalet ve Güçlü Kurumlar, Amaçlar için Ortaklıklar) açısından 2024 SBDÖP’de yer alan özel amaçlar ve öğrenme çıktılarından bazılarının yüksek uyum sağladığı bazılarının ise programda oldukça sınırlı temsil edildiği görülmektedir.

Programın sosyal boyut amaçlarını karşılama düzeyi açısından ilk olarak “*Yoksulluğa Son*” SKA’sı incelendiğinde, bu amacın programdaki özel amaçlarla sınırlı düzeyde örtüştüğü belirlenmiştir. Yoksullukla ilişkilendirilen öğrenme çıktılarından çoğu; çevresel bilinç, kaynakların verimli kullanımı, toplumsal dayanışma, fırsat eşitliği ve afetlere karşı dayanıklılık gibi değerler üzerinden dolayı bir yansıtma sunmaktadır. Program öğrencilerin yoksullukla mücadele için gerekli temel bilgi ve becerileri edinmesine katkı sağlasa da yoksulluğun ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarını içeren daha geniş bir çerçevenin programa yeterince dâhil edilmediği görülmektedir.

“*Açlığa Son*” amacına yönelik incelemelerde ise 4., 5. ve 6. sınıflardaki öğrenme çıktılarından bu SKA’yı yeterince yansıtmadığı tespit edilmiştir. 7. sınıf düzeyinde ekonomik ilişkilerin ve üretim tüketim süreçlerinin çözümlenmesi yoluyla bu SKA ile dolaylı bir ilişki kurulsa da söz konusu amacın sürdürülebilir tarım, gıda güvenliği ve sağlıklı beslenme gibi içeriklerinin programda doğrudan yer almadığı görülmektedir. Benzer şekilde “*Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam*” SKA’sı açısından programın yalnızca sınırlı düzeyde uyum sunduğu belirlenmiştir. Doğal çevre bilinci ve sağlıklı yaşam alanlarına ilişkin kazanımlar 4. sınıf düzeyinde bu SKA ile uyumlu olmakla birlikte, 5. ve 7. sınıflardaki öğrenme çıktılarından bu amacı yansıtmadığı, 6. sınıftaki öğrenme çıktısının ise teknoloji kullanımında dijital bağımlılık riskine dikkat çekmesi bakımından dolayı bir katkı sunduğu görülmektedir.

“*Nitelikli Eğitim*” SKA’sı ile program arasındaki ilişki genel olarak güçlüdür. Program; kapsayıcı, hakkaniyete dayalı, yaşam boyu öğrenmeye elverişli bir eğitim yaklaşımını desteklemektedir. Özellikle 5., 6. ve 7. sınıflarda toplumsal sorunlara çözüm üretme, teknolojik gelişmeleri tartışabilme, hak ve sorumlulukları yorumlayabilme gibi öğrenme çıktılarından SKA 4 ile uyumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 4. sınıf öğrenme çıktılarından bu SKA’yı yansıtma düzeyi nispeten sınırlıdır.

“*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*” SKA’sının SBDÖP’de sınırlı ölçüde temsil edildiği tespit edilmiştir. Program bireylerin toplumsal rollerine, temel insan haklarına ve toplumsal birliği destekleyen değerlere yer vermektedir; ancak kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi, kamusal ve sosyal kararlara katılımının artırılması gibi SKA’nın temel hedefleri programda açık ve güçlü biçimde yer almamaktadır. Bu nedenle bu SKA’nın yalnızca programdaki özel amaçlardan biriyle anlamlı biçimde örtüştüğü ve öğrenme çıktılarından dört sınıf düzeyinde de yetersiz olduğu görülmektedir. Buna benzer şekilde “*Eşitsizliklerin Azaltılması*” SKA’sı incelendiğinde, programın yalnızca bir özel amaç üzerinden bu SKA ile doğrudan bağlantı kurduğu görülmektedir. 4. sınıftaki toplumsal birlik vurgusu, 5. sınıftaki temel haklar ve sorumluluklara ilişkin sorgulama, 7. sınıftaki özel gereksinimli bireyler için

fırsat eşitliği gibi öğrenme çıktıları eşitsizliklerle mücadeleye katkı sağlayan unsurlar içermekle birlikte, programın bu SKA'yı kapsayıcı ve sistemli biçimde ele almadığı belirlenmiştir.

“Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” SKA'sının SBDÖP'de güçlü temsil edilen amaçlardan biri olduğu görülmektedir. Programın; kültürel mirasın korunması, toplumsal birlik, çevresel sorumluluk, yerel çevrenin tanınması ve afetlere hazırlık gibi unsurlara vurgu yapan öğrenme çıktıları bu SKA ile doğrudan örtüşmektedir. İletişim becerilerinin geliştirilmesi, kültür ve çevre bilinci, dayanıklılık unsurları programın bu SKA ile bütünleştiğini göstermektedir.

“Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” SKA'sı sosyal boyut içinde en güçlü eşleşen amaçlardan biridir. Program, demokratik vatandaşlık, hak ve sorumluluk bilinci, adalet değerinin önemi, kurumların işleyişi ve toplumsal düzenin sürdürülmesi gibi öğrenme çıktılarıyla SKA 16'nın hedeflerini kapsamlı biçimde desteklemektedir. Bu SKA'ya ilişkin öğrenme çıktılarının tüm sınıf düzeylerinde tutarlı biçimde yer aldığı görülmektedir. Son olarak sosyal boyutun bir diğer bileşeni olan “Amaçlar için Ortaklıklar” SKA'sı, özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplumsal hayata etkileri, ekonomik faaliyetlerin incelenmesi ve dijitalleşmenin vatandaşlık süreçlerindeki rolünün anlaşılması bakımından programda doğrudan karşılık bulmaktadır. 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerinde bu SKA'yı destekleyici öğrenme çıktıları yer almakta, öğrencilerin işbirliği ve ortaklık temelli kalkınmanın gerekliliğini kavramalarına katkı sunmaktadır. Genel olarak 2024 SBDÖP sosyal boyutta yer alan SKA'ların büyük çoğunluğunu çeşitli düzeylerde yansıtmakta; özellikle Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar ile Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar SKA'larında güçlü bir örtüşme olduğu; buna karşın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Açlığa Son ve Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam amaçlarının daha sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmektedir.

2024 SBDÖP ile BM 2030 Ekonomik Boyut Amaçları Arasındaki İlişki

2024 SBDÖP ile BM 2030 amaçlarının ekonomik boyut kapsamında değerlendirilenleri ile olan ilişkisi Tablo 2'de sunulmaktadır:

Tablo 2. 2024 SBDÖP ile BM 2030 ekonomik boyut amaçları ilişkisi

SKA (Ekonomik Boyut)	Doğrudan İlişkili Özel Amaç / Öğrenme Çıktıları
SKA 7 – Erişilebilir ve Temiz Enerji	SB.4.5.1. Doğal kaynakların tüketimi ile ilgili grafik yorumlayabilme SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme SB.6.2.2. Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme SB.6.5.1. Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme
SKA 8 – İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	SB.5.4.3. Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilme SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilme SB.7.5.2. Ekonomik gelişmişlik ile üretim, dağıtım ve tüketim döngüsü arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme
SKA 9 – Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	SB.5.5.3. Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri özetleyebilme SB.5.6.1. Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini tartışabilme SB.6.5.1. Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme SB.7.6.1. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplum hayatına etkilerine ilişkin öngöründe bulunabilme
SKA 12 – Sorumlu Üretim ve Tüketim	SB.4.2.2. Yakın çevresinden hareketle doğa ve insan ilişkisini çözümleyebilme SB.4.5.3. Bir ürünün üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerini çözümleyebilme SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme SB.5.6.2. Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin ürün oluşturabilme SB.6.5.1. Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme SB.7.5.2. Ekonomik gelişmişlik ile üretim, dağıtım ve tüketim döngüsü arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme

Ekonomik boyut kapsamında ele alınan dört SKA (Erişilebilir ve Temiz Enerji, İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme, Sanayi-Yenilikçilik-Altyapı, Sorumlu Üretim ve Tüketim), 2024 SBDÖP'nin ekonomik anlayış, üretim-tüketim süreçleri, enerji kullanımı, sanayi ve yenilikçilik kavrayışı ile ilişkilendirilmiştir. Program genel olarak ekonomik süreçlerin toplumsal yaşam üzerindeki etkisini açıklamayı, üretim ve tüketim ilişkilerini anlamlandırmayı ve öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma perspektifini benimsemelerini amaçlayan çeşitli kazanımlar içermektedir.

Ekonomik boyutun ilk bileşeni olan “Erişilebilir ve Temiz Enerji” 2024 SBDÖP’de doğrudan temsil edildiği görülen bir alandır. Programın özel amaçları doğal kaynakların korunması, çevreye duyarlı bir yaşam biçiminin benimsenmesi ve sürdürülebilir çevre bilincinin geliştirilmesi gibi noktalarla SKA 7 ile uyumluluk göstermektedir. Öğrenme çıktıları incelendiğinde; 4. sınıf düzeyinde öğrencilerin doğal kaynaklara ilişkin grafik yorumlamaları, 5. sınıfta kaynakların verimli kullanımının etkilerini tartışmaları, 6. sınıfta doğal çevre-ekonomik faaliyet bağlantılarını incelemeleri enerji kaynaklarının sürdürülebilir yönetimiyle doğrudan ilişkilidir. Buna karşılık 7. sınıf düzeyinde temiz enerji temasının açık ve doğrudan bir öğrenme çıktısıyla karşılık bulmadığı görülmektedir; bu da temsili kısmen sınırlamaktadır.

Ekonomik boyutun bir diğer önemli amacı olan “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” SKA’sının, hem özel amaçlar hem de öğrenme çıktıları düzeyinde programla yüksek düzeyde uyum

gösterdiği belirlenmiştir. Program, öğrencilerin ekonomik faaliyetlerin milli kalkınmadaki rolünü anlamalarını, ekonomik ve toplumsal sorunlara çözüm geliştirmelerini, üretken istihdamın önemini kavramalarını ve sorumluluk bilinci geliştirmelerini desteklemektedir. Özellikle 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerinde yer alan öğrenme çıktıları, üretim-dağıtım-tüketim süreçlerine ilişkin kavrama, ekonomik ilişkileri yorumlama, ekonomik değişimleri değerlendirme gibi becerileri kazandırarak SKA 8 ile bütünleşmektedir. 4. sınıf düzeyinde bu SKA'yı doğrudan karşılayan öğrenme çıktısı sınırlı olsa da diğer sınıf seviyelerinde temsili oldukça güçlüdür.

“*Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı*” SKA'sının programdaki temsili değerlendirildiğinde, ilişkili öğrenme çıktılarının daha çok ekonomik kalkınma süreçleri, doğal ve beşerî çevrenin korunması, yerel-bölgesel sorunların yorumlanması ve küresel ilişkilerin analiz edilmesi üzerinden kurulduğu görülmektedir. Program, yenilikçilik, teknolojik gelişmelerin etkileri ve altyapının kalkınmadaki rolüne yönelik üst düzey düşünme becerilerini desteklemektedir. 5., 6. ve 7. sınıflarda bu SKA ile ilişkilendirilebilecek çeşitli kazanımlar bulunmakla birlikte, 4. sınıf düzeyinde bu amaca yönelik doğrudan bir temsilin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca hakem değerlendirmesi doğrultusunda daha önce “*teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımı*” kazanımının SKA 9 ile ilişkilendirilmesinin uygun olmadığı, bu kazanımın SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) kapsamında değerlendirilmesinin daha doğru olduğu doğrulanmıştır.

Ekonomik boyutun en güçlü temsil edilen bileşenlerinden biri ise “*Sorumlu Üretim ve Tüketim*” SKA'sıdır. 2024 SBDÖP; öğrencilerin ürünün üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerini tanımlarını, doğal kaynakların verimli kullanılmasını, geri dönüşümün önemini kavramalarını ve ekonomik faaliyetlerin çevre üzerindeki etkilerini analiz etmelerini sağlayan çok sayıda öğrenme çıktısı içermektedir. 4. sınıftan 7. sınıfa kadar tüm sınıf düzeylerinde bu SKA ile doğrudan örtüşen kazanımlar bulunmaktadır. 4. sınıfta doğa ve insan ilişkisini yorumlama, 5. sınıfta kaynakların verimli kullanımını değerlendirme, 6. sınıfta doğal-beşerî çevre ilişkisini ekonomik faaliyet bağlamında çözümlenme, 7. sınıfta küreselleşme ve ekonomik gelişmelerin geleceğe etkilerini tartışma gibi içerikler SKA 12'nin hedeflediği sürdürülebilir üretim ve tüketim bilincinin öğrencilere kazandırılmasına doğrudan katkı sunmaktadır. Bu bulgular, programın sürdürülebilir ekonomi yaklaşımını destekleyen kapsamlı bir çerçeve sunduğunu göstermektedir. Genel olarak 2024 SBDÖP'nin ekonomik boyutta yer alan SKA'ları büyük ölçüde yansıttığı, özellikle Sorumlu Üretim ve Tüketim ile İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme amaçlarında güçlü temsil sunduğu; Sanayi-Yenilikçilik-Altyapı ve Temiz Enerji amaçlarında ise sınıf düzeylerine göre değişen fakat anlamlı bir uyum gösterdiği görülmektedir.

2024 SBDÖP ile BM 2030 Çevresel Boyut Amaçları Arasındaki İlişki

2024 SBDÖP ile BM 2030 amaçlarının çevresel boyut kapsamında değerlendirilenleri ile olan ilişkisi Tablo 3'te sunulmaktadır:

Tablo 3. 2024 SBDÖP ile BM 2030 çevresel boyut amaçları ilişkisi

SKA (Çevresel Boyut)	Doğrudan İlişkili Özel Amaç / Öğrenme Çıktıları
SKA 6 – Temiz Su ve Sanitasyon	SB.4.2.2. Yakın çevresinden hareketle doğa ve insan ilişkisini çözümleyebilme SB.4.5.1. Doğal kaynakların tüketimi ile ilgili grafik yorumlayabilme SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme SB.6.2.2. Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme SB.6.5.1. Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme
SKA 13 – İklim Eylemi	SB.4.2.3. Afetlerin etkilerini azaltma konusunda yapılabileceklere ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme
SKA 14 – Sudaki Yaşam	SB.4.2.2. Yakın çevresinden hareketle doğa ve insan ilişkisini çözümleyebilme SB.4.5.1. Doğal kaynakların tüketimi ile ilgili grafik yorumlayabilme SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme SB.6.2.2. Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme
SKA 15 – Karasal Yaşam	SB.4.2.2. Yakın çevresinden hareketle doğa ve insan ilişkisini çözümleyebilme SB.4.5.1. Doğal kaynakların tüketimi ile ilgili grafik yorumlayabilme SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme SB.6.2.2. Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme

Çevresel boyut, doğal kaynakların korunması, su ve sanitasyon hizmetlerinin sürdürülebilirliği, iklim değişikliği ile mücadele, okyanus ve deniz yaşamının korunması ile karasal ekosistemlerin sürdürülebilir yönetimi kapsamında değerlendirilmektedir. 2024 SBDÖP’de yer alan özel amaçlar ve öğrenme çıktıları bu çerçevede incelendiğinde, programın çevresel sürdürülebilirliğe yönelik önemli kazanımlar içerdiği; ancak bazı SKA’ların sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmektedir.

Çevresel boyutun temel bileşenlerinden biri olan “*Temiz Su ve Sanitasyon*” amacı, programda 4., 5. ve 6. sınıf düzeylerinde güçlü biçimde temsil edilmektedir. Doğal kaynakların korunması, su tüketiminde tasarruf, çevre-insan ilişkisinin çözümlenmesi, grafik yorumlama yoluyla çevresel verilerin değerlendirilmesi ve kaynakların verimli kullanımına ilişkin öğrenme çıktıları SKA 6 ile doğrudan uyumludur. Bu kazanımlar öğrencilerin sürdürülebilir su yönetiminin önemini kavramasına ve çevresel sorumluluk geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Buna karşın 7. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktılarının SKA 6 ile doğrudan ilişki kurmadığı ve temsilin bu sınıf seviyesinde zayıfladığı görülmektedir.

Çevresel boyutun bir diğer önemli amacı olan “*İklim Eylemi*” SKA’sı, programda özellikle 4. ve 5. sınıf düzeylerinde anlamlı biçimde karşılık bulmaktadır. Afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik fikir üretme, çevresel değişimlerin neden-sonuç ilişkilerini değerlendirme ve çevresel risklere karşı çözüm önerileri sunma gibi kazanımlar SKA 13 ile doğrudan ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte 6. ve 7. sınıf düzeylerinde iklim değişikliği, küresel ısınma veya iklim risk yönetimine yönelik açık öğrenme çıktılarının bulunmaması bu SKA’nın üst sınıflarda yetersiz temsil edildiğini göstermektedir.

“Sudaki Yaşam” SKA’sının programdaki temsili büyük ölçüde dolaylıdır, ancak bu durum öğrenme çıktılarının değerini azaltmamaktadır. 4. sınıftaki doğa ve insan ilişkisini çözümlemeye yönelik öğrenme çıktıları, öğrencilerin su-ekosistem bağıntısını anlamalarına katkı sağlamaktadır. 5. sınıftaki kaynakların verimli kullanımının doğa ve insanlar üzerindeki etkilerini yorumlamaya yönelik kazanımlar ise sürdürülebilir yaşam bilincini desteklemektedir. 6. sınıf düzeyinde doğal kaynakların ekonomik faaliyetlerle ilişkisini çözümlemeye yönelik öğrenme çıktısı, su kaynaklarının dolaylı biçimde ele alınmasına yönelik anlamlı bir bakış açısı sunmaktadır. Ancak sizin bulgularınızda da belirttiğiniz gibi, bu öğrenme çıktıları doğrudan okyanusların, denizlerin veya su altı yaşamının korunmasına odaklanmamaktadır. Dolayısıyla SKA 14’ün programdaki temsili 4.–6. sınıflarda dolaylı, 7. sınıfta ise yetersizdir.

Çevresel boyutun son bileşeni olan “Karasal Yaşam” SKA’sı ise programın çeşitli sınıf düzeylerinde doğrudan ve anlamlı bir biçimde temsil edilmektedir. 4. sınıftaki ekosistem ve biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik öğrenme çıktıları, öğrencilerin doğal yaşamı tanınması ve koruma bilinci geliştirmesi açısından SKA 15 ile güçlü bir uyum göstermektedir. 5. sınıf düzeyindeki doğal ve beşerî çevredeki değişimlerin etkilerini yorumlamaya yönelik kazanımlar, insan-doğa etkileşiminin sürdürülebilir bir bakış açısıyla değerlendirilmesine katkı sunmaktadır. 6. sınıf düzeyinde yer alan tek bir öğrenme çıktısı bu SKA’yı yansıtmakla birlikte sınırlı kapsamda kalmaktadır. 7. sınıf düzeyinde ise karasal ekosistemlerin korunmasına yönelik doğrudan öğrenme çıktılarının bulunmadığı ve bu nedenle programın bu SKA’yı üst sınıflarda yeterince yansıtmadığı belirlenmiştir.

Genel olarak, 2024 SBDÖP’nin çevresel boyutta yer alan SKA’ları özellikle alt sınıflarda güçlü biçimde yansıttığı, ancak sınıf düzeyi yükseldikçe çevresel temsillerin azaldığı görülmektedir. Program; doğal kaynakların korunması, çevresel değişimlerin değerlendirilmesi ve afet bilincinin geliştirilmesi gibi öğrenme çıktılarıyla çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli katkılar sunmakla birlikte, iklim eylemi, sudaki yaşam ve karasal yaşam gibi SKA’ların özellikle 7. sınıf düzeyinde yetersiz temsil edildiği dikkat çekmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde bulguların yorumlanmasıyla ulaşılan sonuçlara yer verilmiş, sonuçlar alan yazını doğrultusunda tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur. Sosyal Bilgiler dersi, çeşitli sosyal bilim disiplinlerinden derlenen konuları içeren bir yapıya sahip olması nedeniyle SKA’nın öğrencilere aktarılmasında en etkili derslerden biri olarak değerlendirilebilir. Öğretim programları, Sosyal Bilgiler dersinde öğretme ve öğrenme süreçlerinin yapılandırılmasına rehberlik eden temel bir yol haritası niteliğindedir. Bu bağlamda, SKA’nın, SBDÖP aracılığıyla öğrencilere kazandırılmasının önemli bir unsur olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, SKA’nın 2024 SBDÖP’de (4, 5, 6 ve 7) yer alan; özel amaçlar ve öğrenme çıktılarını yapısal anlamda incelenmiştir.

Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre 2024 öğretim programında yer alan özel amaçlar ve farklı öğrenme düzeylerindeki öğrenme çıktılarının genel olarak SKA’yı; çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutlarda yansıttığı belirlenmiştir. Öte yandan öğretim programı; sürdürülebilir çevre bilinci oluşturma, demokratik katılımı teşvik etme, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ekonomik farkındalık kazandırma gibi konuları içeren özel amaçlar ve öğrenme çıktıları sunmaktadır. BM 2030 amaçlarının yaşamla doğrudan ilişki içinde olanlarının öğretim programında yer bulmuş olması Sosyal Bilgiler dersinin amaçları ile uyum içerisindedir. Deveci ve Selanik Ay (2011) çalışmalarında bu sonucu

destekler nitelikte yaşama, insana ve toplumsal olaylara yer veren konuların Sosyal Bilgilerin özünü oluşturduğunu vurgulamışlardır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre SBDÖP’de yer alan özel amaçların, BM 2030 amaçlarından “Yoksulluğa Son”, “Açlığa Son” ve “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam” amaçlarını sınırlı bir şekilde yansıttığı belirlenmiştir. Öte yandan “Yoksulluğa Son” amacının 4, 5 ve 6. sınıf düzeylerinde öğrenme çıktılarını yeterince yansıtmadığı benzer şekilde “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam” amacının ise 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde öğrenme çıktılarını yeterli düzeyde yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan “İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme” amacının 4 ve 5. sınıf düzeylerinde öğrenme çıktılarının yeterince yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır. “İklim Eylemi” amacının 6 ve 7. sınıf düzeylerinde öğrenme çıktısıyla yeterince örtüşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu eksikliklerin ortaya çıkmasında programın temel felsefesi ve politika önceliklerinin belirleyici olduğu düşünülmektedir. 2024 SBDÖP’nin hedef yapısı incelendiğinde programın milli kimlik, kültürel bütünlük, toplumsal birlik, vatandaşlık bilinci ve sosyal bütünleşme odaklı bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. Bu öncelikler, küresel nitelikteki SKA amaçlarının özellikle sosyal politika ve ekolojik temalı boyutlarının (örneğin yoksulluk, açlık, toplumsal cinsiyet eşitliği) sınırlı düzeyde yansımaya yol açmış olabilir. Uluslararası literatürde sosyal bilgiler öğretim programlarının ulusal kimlik ve yurttaşlık odaklı olması nedeniyle SKA’nın bazı boyutlarının geri planda kaldığı yönünde benzer sonuçlar bulunmaktadır (Zong, 2022; Bragdø, 2022).

SKA amaçlarından bazılarının sınırlı yer bulmasının bir başka nedeni de ders saati ve içerik yoğunluğu olabilir. Her ne kadar 2024 programının ortaya çıkış amaçlarından biri derslerdeki içerik yoğunluğunu azaltmak olsa da sosyal bilgiler dersi haftalık sınırlı bir süreyle yürütülmekte olup programda tarih, coğrafya, vatandaşlık ve ekonomi gibi çok sayıda sosyal bilim disiplin menşeli temaları kapsayan geniş bir içerik bulunmaktadır. Kaya ve Tomal (2011) ile Oğuz Hacat ve Demir (2019), sosyal bilgiler müfredatlarında sürdürülebilir kalkınma temalarının çoğunlukla “ikincil düzeyde” ele alındığını, daha merkezi görülen tarihsel-kültürel temaların öncelendiğini belirtmiştir. Bu bağlamda SKA’nın bazı sınıf düzeylerinde daha yüzeysel veya dolaylı temsil edilmesi, programın içerik yoğunluğu ve öncelik hiyerarşisi ile ilişkilendirilebilir. Shih (2024) de sürdürülebilirlik eğitiminin sosyal bilgiler derslerine entegrasyonunun ancak program tasarımı, ders süresi ve pedagojik öncelikler uygun olduğunda mümkün olabildiğini vurgulamıştır. Bir diğer olası açıklama ise bazı SKA’ların disiplinler arası niteliği ile ilgilidir. “Sudaki Yaşam”, “Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” gibi daha fen-bilim odaklı ya da teknik içerikli SKA boyutlarının sosyal bilim temelli bir ders kapsamında doğrudan ele alınması güçtür. Bu amaçların programda daha çok çevre-insan ilişkisi, ekonomik faaliyetler veya teknolojik gelişmeler gibi dolaylı boyutlar üzerinden temsil edilmesi, programın disiplinler arası entegrasyon kapasitesinin sınırlı olmasına bağlanabilir. Eğitimin sosyal sürdürülebilirlik boyutunu inceleyen Tafese ve Kopp (2025), öğretim programlarının disiplinler arası eşgüdüm sağlayamadığında SKA’ların bütüncül bir şekilde öğrencilerin öğrenme deneyimine yansımadığını belirtmektedir.

Araştırmada SKA’dan “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” amacının programın özel amaçları ve tüm sınıf düzeylerindeki öğrenme çıktılarıyla büyük ölçüde örtüştüğü belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına benzer olarak Tosun ve Gökçe (2024), 2018 ve 2024 yıllarında yayınlanan SBDÖP’nin SKA bağlamında sosyal, çevresel ve ekonomi boyutları açısından karşılaştırılmalı olarak incelemişlerdir. Araştırmalarında 2018 ve 2024 yıllarında SBDÖP’nin özel amaçlarında SKA ile

ilişkili benzer sayıda maddenin yer aldığı ve sıklıkla “*Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar*” ile ilgili maddelerin olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu çalışmanın sonuçlarından farklı olarak SBDÖP’nin özel amaçlarında “Eşitsizliklerin Azaltılması” ile ilgili herhangi bir maddenin yer almadığı sonucuna ulaşmışlardır. Söz konusu amacın toplumsal birliğe vurgu yapması itibarıyla SBDÖP’nin özel amacıyla örtüştüğü düşünülmektedir. Öte yandan Yalçın (2022), BM 2030 SKA’na göre 2018 SBDÖP’de (4, 5, 6 ve 7) yer alan; özel amaçlar, kazanım, beceri ve değerleri yapısal olarak uyumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kaya ve Tomal (2011) 2005 yılı SBDÖP’yi oluşturan temel öğeler ve kazanımları incelemeyi amaçladıkları çalışmada, 17 amaçtan beşinin doğrudan ve diğerlerinin dolaylı olarak SKA ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Oğuz, Hacat ve Demir (2019) sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından 2018 SBDÖP’yi inceledikleri çalışmalarında, programda belirlenen 18 özel amaçtan 3’ünün doğrudan sürdürülebilir kalkınma ile ilişkili olduğunu, bu amaçların; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutları kapsadığını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarından farklı olarak, Azrak (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik görüşleri incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük bir bölümü sürdürülebilir kalkınma konularının 2018 SBDÖP’de yeterince yer almadığını ifade ederken, sınırlı sayıda öğretmen bu konuların programda yeterli düzeyde ele alındığını belirtmiştir. Bu bulgular, sürdürülebilirlik temasının programa yansımaları ile uygulamaya (özellikle ders materyalleri ve öğretmen yeterlikleri) yansımaları arasındaki farklılıklara işaret etmektedir. Shih (2024) ve Zong (2022) tarafından yapılan bazı uluslararası nitelikli çalışmalar da sürdürülebilirlik eğitiminin öğretmen bilgi ve farkındalığına bağlı olduğunu belirtmektedir.

Araştırmada, doğal kaynakların korunması, çevresel sürdürülebilirlik, ekonomik süreçlerin anlaşılması ve toplumsal eşitlik gibi konuların programda belirgin bir şekilde yer aldığı belirlenmiştir. Araştırmada programın, “*Nitelikli Eğitim*”, “*İklim Eylemi*” ve “*Sorumlu Üretim ve Tüketim*” gibi amaçlar ile dolaylı olarak uyumlu olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, “*Sudaki Yaşam*”, “*Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı*” ve “*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*” amaçları ile ilgili vurguların daha da güçlendirilebileceği görülmüştür. Ancak Tosun ve Gökçe (2024), 2018 ve 2024 yılları öğretim programlarında “*Yoksulluğa Son*”, “*Açlığa Son*” ve “*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*” ile ilgili maddelerin yer almadığını ve 2024 yılı SBDÖP’nin özel amaçlarda “*Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam*” ile “*Eşitsizliklerin Azaltılması*” ile ilgili herhangi bir maddeye yer verilmediğini belirtmişlerdir. Bu durumun söz konusu amaçların dolaylı olarak yansıtılmasıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan, Soysal ve Akbulut (2024) gerçekleştirdikleri çalışmada, 5. sınıf Türkçe ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarını SKA çerçevesinde incelemişlerdir. Araştırmalarında elde ettikleri bulgulara göre, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında en fazla yer verilen SKA arasında “*Eşitsizliklerin Azaltılması*”, “*İklim Eylemi*” ve “*Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar*” olduğunu en az ise “*Temiz Su ve Sanitasyon*” ve “*Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar*” gibi amaçların yer aldığını belirtmişlerdir. Bu durumda, Sosyal Bilgiler ders kitaplarının içeriği ile SBDÖP’nin genel olarak benzerlik göstermediği söylenebilir. Uluslararası literatür de program kitap uyumsuzluğunun sürdürülebilirlik eğitiminin sınıf içi uygulamalarını zayıflattığını belirtmektedir (Bragdø, 2022).

Özetle, 2024 SBDÖP’nin SKA ile uyumlu olduğu, ancak bazı konuların daha bütüncül ve derinlemesine ele alınmasıyla programın etkililiğinin artırılacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular, programdaki eksikliklerin pedagojik değil, daha çok yapısal, felsefi ve politika öncelikleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. SKA’nın tüm boyutlarıyla etkili biçimde yansıtılabilmesi için program

felsefesinin küresel vatandaşlık ve sürdürülebilirlik yönünde güçlendirilmesi ve disiplinler arası entegrasyonun artırılması önerilmektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak uygulamaya yönelik ve araştırmaya yönelik şu öneriler sunulabilir:

1. 2024 SBDÖP’de sürdürülebilir kalkınma ile doğrudan ilişkili amaçların artırılması ve programın tüm sınıf düzeylerinde daha kapsamlı bir şekilde ele alınması sağlanabilir.

2. Sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik sürdürülebilir kalkınma eğitimi içeren hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.

3. Farklı eğitim modellerinin öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı üzerindeki etkileri karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Acar, H. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik sürdürülebilir kalkınma eğitimi önerisi*. (Tez No: 673549) [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Akpınar, M., & Bilgili, A. S. (2018). Sosyal bilgiler 6. sınıf öğretim programı, kazanım, beceri ve kavram ilişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 855-882.
- Aktaş, F. (2019). *İlköğretim programlarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından, çevre eğitimi ve iklim değişikliği boyutunda incelenmesi*. (Tez No:583736) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aydoğan, A. (2010). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma konusuyla ilgili kazanımların öğretimine ilişkin görüşleri* (Tez No:249091) [Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Azrak, Y. (2022). Sosyal bilgiler dersinde sürdürülebilir kalkınma: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 9(3), 792-835.
- Bayram, F. Ö., & Köse, T. C. (2023). Sosyal bilgiler ders kitaplarının sürdürülebilirlik bilinci açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(3), 500-531.
- Bayram, H. (2023). Sosyal bilgiler dersinde sürdürülebilir kalkınma. İçinde E. Kaya, F. Tıkman, H. Bayram & E. Yıldırım (Eds.), *Çağdaş sosyal bilgiler eğitimi (güncel konu ve etkinlik örnekleriyle)* (ss. 100-116). Vizetek.
- Bragdø, A. (2022). Education for sustainable development in social studies. *Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education*, 2022(2), 1-21.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Sage.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage.
- Çobanoğlu, O., & Türer, B. (2015). Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 235-247.
- Dinç, E., & Acun, A. (2017). Sosyal bilgiler dersinde ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili konuların öğretiminde güncel olayların kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(41), 29-46.
- Er, M. A. (2022). Sosyal bilgiler dersinde toplum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara dair ön yargıların sorgulanmasına yönelik eğitim programı tasarısı. H. Bayram, S. Polat & S. Safalı (Ed.), *Sosyal bilgiler dersine yönelik örnek eğitim programı tasarımları* (ss. 45-60). Pegem Akademi.
- Ersoy, A. F., & Kaya, E. (2009). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının 2004 uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Education Journal*, 17(1), 71-86.
- Harris, J. M. (2000). Basic principles of sustainable development. *Dimensions of Sustainable Development*, 1, 21-41.
- Houser, N. O. (2014). Ecological democracy: An environmental approach to citizenship education. In E. W. Ross (Ed.), *The social studies curriculum: Purposes, problems, and possibilities* (ss. 25-49). SUNY.
- İşler, N. K. (2023). İlkokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve yenilenmiş Bloom taksonomisi kapsamında incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 472-486.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler eğitimi*. Pegem Akademi.
- Kaya, M. F., & Tomal, N. (2011). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 49-65.
- Munasinghe, M. (2009). *Sustainable development in practice: Sustainability methodology and applications*. Cambridge University Press.
- Oğuz Hacet, S., & Demir, F. B. (2019). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 211-225.
- Öztürk, T., & Zayimoğlu Öztürk, F. (2016). Sosyal bilgiler öğretim programının çevre eğitimi açısından analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1533-1550.
- Pawłowski, A. (2008). *Sustainable Development*, 16(2), 71-72.

- Redclift, M. (2005). Sustainable development (1987–2005): An oxymoron comes of age. *Critical Perspectives on Sustainable Development*, 13(4), 212-227.
- Seçgin, F. (2024). Sürdürülebilir kalkınma amaçları için değerlere dayalı eğitim: Sosyal bilgiler dersi sürecin neresinde? *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 212-228.
- Selanik Ay, T., & Deveci, H. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yerel toplum çalışmalarından yararlanma: Bir eylem araştırması. *Journal of Social Studies Education Research*, 2(1), 83-115.
- Shih, J.-L. (2024). Children's learning for sustainability in social studies: A case study in Taiwan. *Frontiers in Education*, 9, 1353420.
- Soysal, H., & Akbulut, S. (2024). 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 5. sınıf Türkçe ve Sosyal bilgiler ders kitaplarında sürdürülebilir kalkınma amaçlarının görünümü. *Journal of Emerging Educational Studies*, 1(1), 33-46.
- Tafese, M. B., & Kopp, E. (2025). Embedding Social Sustainability in Education: A Thematic Review of Practices and Trends Across Educational Pathways from a Global Perspective. *Sustainability*, 17(10), 4342.
- Tanrıverdi, B. (2009). Sürdürülebilir çevre eğitimi açısından ilköğretim programlarının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 89-103.
- Tosun, A., & Gökçe, N. (2024). 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının sürdürülebilir kalkınma amaçları açısından incelenmesi. *The Journal of International Educational Sciences*, 11(40), 249-283.
- Turan, S., & Koç, A. (2021). Fen bilimleri ve sosyal bilgiler öğretim programlarının çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 178-195.
- UNESCO. (2005). *United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014): International implementation scheme*.
- UNESCO. (2012). *United Nations Decade of Education for Sustainable Development: Rio+20 (2005-2014)*.
- Yalçın, A. (2022). 21. yüzyılda sürdürülebilir kalkınma hedefleri: Türkiye'de sosyal bilgiler dersi öğretim programının yapısal olarak incelenmesi. *Harran Maarif Dergisi*, 7(1), 117-149.
- Yalçınkaya, E. (2013). Analyzing primary social studies curriculum of Turkey in terms of UNESCO educational for sustainable development theme. *European Journal of Sustainable Development*, 2(4), 215-215.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yılmaz, O. (2019). *Sürdürülebilir kalkınma kapsamında Türkiye'de ilköğretim kademesinde çevre eğitiminin gerekliliği*. (Tez No:596618) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Zong, G. (2022). Integrating global sustainability into social studie). YÖKKKchers' education: A collaborative self-study. *Social Studies Research and Practice*, 17(1), 94-113.

BİYOĞRAFİK NOTLAR

Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazar 1: %50

Yazar 2: %50

Çatışma Beyanı

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.